

Woord zoekt vertaling (4): she waggled her fingers, wiggled her toes, rolled her eyes, cocked her hip and then, only then did our eyes lock

Gebaren, houdingen, geluiden en bewegingen stellen vertalers soms voor grote problemen. Neem *waggle*. Geen van de vertalingen in de Van Dale Engels-Nederlands is bruikbaar in een zinnetje als *She waggled her fingers*. Je weet wat deze vrouw doet: ze beweegt haar vingers alsof ze zachtjes op een tafel trommelt, maar dan in de lucht. Je ziet het voor je, maar hoe zeg je dat in het Nederlands?

Nauw verwant met *waggle* is *wiggle*: 'De jongetjes zaten op de pier en *wiggled their toes*.' De vertaling 'wriemelen' is hier niet van toepassing. Dit *wiggle* heeft niet dezelfde betekenis als 'aan of met iets wriemelen'. De jongetjes bewegen hun tenen alleen maar op en neer. Hebben wij daar een adequaat woord voor?

Een ander struikelblok: *She cocked her hip*. Ze zakt door haar ene heup, waardoor de andere een beetje naar voren steekt. Maar hoe zeg je dat beknopt? Hier helpt het om te proberen je het beeld voor de geest te halen dat de auteur vermoedelijk in gedachten had. Bij *She cocked her hip* zie je iemand die een nogal uitdagende houding aanneemt, en om dat uit te drukken kun je in het Nederlands eventueel de heup helemaal weglaten en kiezen voor: 'Uitdagend zette ze haar handen in haar zij.'

Ogen

Ogen kunnen ook heel veel in het Engels: *Their eyes locked*. Drie woordjes. Hoe vertaal je het net zo bondig? In het Nederlands komen we tot zinnen als: 'Ze keken elkaar indringend aan,' maar daarmee geef je misschien een gevoelswaarde aan het zinnetje die de auteur niet heeft bedoeld.

Of neem het zinnetje *He rolled his eyes*. Ook al zijn er vertalers die het niet fout vinden om dat te vertalen met 'Hij rolde (met) zijn ogen,' er zijn er waarschijnlijk meer die het zullen vertalen met: 'Hij sloeg zijn ogen ten hemel.' Je kunt het ook in een heel andere hoek zoeken door alleen de essentie uit te drukken: 'Hij zuchtte ostentatief' of: 'Hij trok een gezicht alsof hij wilde zeggen: Je kunt me nog meer vertellen!' Oké, die zijn nogal overdreven, maar de bedoeling is duidelijk. Je

Boekvertalers

Over het vak, de vertaler, de wereld en het boek

<http://www.boekvertalers.nl>

zou hier kunnen werken met toevoegingen als 'vertwijfeld', 'verveeld' of 'ongeduldig', al naar gelang de context: 'Hij trok een verveeld gezicht.'

Nog iets. Moet je *eyes* altijd vertalen met 'ogen', of is 'blik' beter? *His eyes swerved from one to the other*. 'Zijn ogen gleden van de een naar de ander?' Dan liever: 'Hij liet zijn blik van de een naar de ander dwalen.' Het kan ook dubbelop. In een zin als: *Her eyes became steely*, krijg je in het Nederlands zowel de ogen als de blik: 'Ze kreeg een ijzige blik in haar ogen.'

Kiezen is in dit soort gevallen moeilijk. Maar het helpt om de keuzemogelijkheden in te perken door je als vertaler een voorstelling van het gebaar, de houding of de oogopslag in kwestie te maken. Wie vertaalt weet dat, en het zou me daarom niets verbazen als veel vertalers een (liefst grote) spiegel naast hun bureau hebben staan om allerlei gebaren et cetera uit te proberen voordat ze een vertaling kiezen.